

1. Tělesná výchova jako školní předmět

Mgr. Jiří Sliacky, Ph.D.

np/nk 4115 Didaktika tělesné výchovy

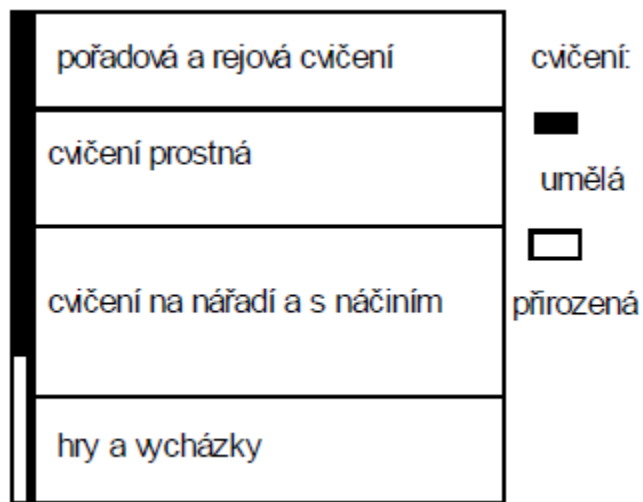
Katedra tělesné výchovy a společenských věd (EDUC)

Historické okénko

- **1869** - zavedení TV jako **povinného předmětu** do obecných škol a učitelských ústavů
- základ kurikula TV tvořili 3 okruhy – pořadová, prostná a nářad'ová cvičení (stanoveno školním a vyučovacím řádem)
- **1874** - Spiess-Maulovy osnovy školní TV – **první osnovy** TV v českých zemích (stanovovaly 2 vyučovací hodiny týdně)
- přelom **19. a 20. století** - TV v českých zemích ovlivňována severským tělocvikem, francouzským fyziologickým systémem, rozmachem tělovýchovného hnutí (Sokol, Orel, DTJ) a také mezinárodním rozšiřováním sportovního hnutí (OH, mezinárodní sportovní federace)

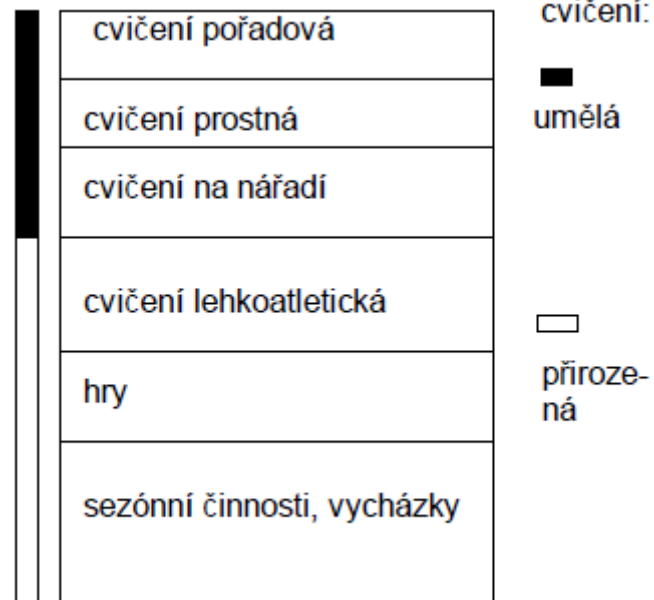
Historické okénko

Spiess-Maulovy osnovy školní TV (1874)

(Rychtecký, Fialová, 1998, s. 16)

Tyršovy osnovy školní tělesné výchovy (1924)

(Rychtecký, Fialová, 1998, s. 17)

Historické okénko

- **1934** - výrazný vliv tzv. Novorakouské školy (nové osnovy, zdůrazňující roli žáka, uplatnění zdravotních cílů a také diferencování učiva pro chlapce a dívky)
- **2. sv. válka** - rozsah TV rozšířen až na **4 hodiny týdně**, zdůrazněna branná výchova
- **1948** – odklon od Novorakouské školy, prosazení **sportovního zaměření** (povinná TV napříč spektrem škol i pro dívky, od 6. tř. dívky a chlapci vyučování zvlášť)
- **1954** - zavedeny normativní osnovy TV – akcentace vzdělávacích a výkonnostních cílů (limity, kontrolní cviky, **odznak zdatnosti**)

Historické okénko

- **80. léta 20. stol.** - pozvolné opouštění sportovního pojetí, školní TV zaměřována více na prožitek z pohybu, rozvoj pohybových schopností a zvládnutí dovedností nejpoblárnějších sportů
- **po roce 1989**
 - **liberalizace kurikula** – TV 2-3 hodiny týdně, volitelné učivo, nepovinné předměty
 - diverzifikace školství – státní, soukromé, církevní
 - vznik **školních sportovních klubů** (1994 – **AŠSK**)
 - **1997** - osnovy školní TV v rámci programu Základní škola (jednotné osnovy)
 - **2007** - zavádění Rámcových a školních vzdělávacích programů

„Cíle vzdělávání musí být odvozovány jak z individuálních, tak i společenských potřeb. Vzdělávání se nevztahuje jen k vědě a poznávání, tedy k rozvíjení rozumových schopností, ale i k osvojování si sociálních a dalších dovedností, duchovních, morálních a estetických hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem i ke společnosti jako celku, k emocionálnímu a volnému rozvoji, v neposlední řadě pak ke schopnosti uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti a tím i trhu práce.“

(Národní program rozvoje vzdělávání, 2001)

Současné pojetí školní TV

- TV je v RVP ZV, G a GSP součástí vzdělávací oblasti **Člověk a zdraví**, v RVP SOV vzdělávací oblasti Vzdělávání pro zdraví (součástí těchto oblastí je také Výchova ke zdraví)
- **zdraví** je potom chápáno jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody a považováno za důležitý předpoklad pro aktivní a spokojený život, proto je jednou z priorit vzdělávání
- zařazení TV do vzdělávání má **prohloubit vztah žáků a studentů ke zdraví**, posílit rozumové i citové vazby k této problematice a rozvinout praktické dovednosti, které určují zdravý životní styl a kvalitu života v dospělosti (*Fialová, 2010, s. 75*)
- TV usiluje o **trvalý vztah k pohybovým činnostem a o optimální rozvoj tělesné, duševní a sociální zdatnosti**, přičemž vychází především z motivující atmosféry, zájmu žáků a z jejich individuálních předpokladů (*Fialová, 2010, s. 76*)
- nové trendy v pohybových a sportovních aktivitách, velké prolínání těchto aktivit i do volného času (pedagogika volného času, zážitková pedagogika), prožívání pohybu, zážitky s pohybem...

Cíle současné školní TV

- **vzdělávací cíle**
 - *informativní* (poznatky, postupy, metody...)
 - *formativní* (rozvoj schopností, zkvalitňování pohybového projevu...)
- **výchovné cíle**
 - *všeobecné* (charakterové vlastnosti, estetické prožívání, ochrana životního prostředí)
 - *specifické* (kladný vztah k pohybu, rozvoj tělesné zdatnosti, zájem o sportovní činnost)
- **zdravotní cíle**
 - *kompensační* (kompenzace tělesné zátěže, regenerace duševních sil, obnova pozornosti...)
 - *hygienické* (osobní hygiena při pohybových aktivitách, užívání cvičebního úboru, správná výživa, dostátek spánku...)
- **socializační cíle**
 - *skupinové* (spolupráce v týmu, poskytování opory, záchrany a dopomoci, prožívání různých rolí ve skupině, důvěra v ostatní členy týmu...)
 - *individuální* (zvyšování sebedůvěry, kladné sebepojetí, rozvoj komunikačních schopností, tolerance, ohleduplnost, smysl pro fair play...)

(Fialová, 2010, s. 91-95)

Použité zdroje

FIALOVÁ, Ludmila. *Aktuální témata didaktiky : školní tělesná výchova*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 151 s. ISBN 9788024618548.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

RYCHTECKÝ, Antonín a Ludmila FIALOVÁ. *Didaktika školní tělesné výchovy*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-659-7.